

POESIA DELS TROBADORS PROVENÇALS

TRADUCCIONS D'ALFRED CAROL

L'Aura Amara	2
AUTET ET BAS ENTRE·LS PRIMS FUIILLS	6
DOUTZ BRAIS E CRITZ	9
LANCAN SON PASSAT LI GIURE	12
EN CEST SONET COINDE LERI	14
"POS DE CHANTAR"	17

L'AURA AMARA

Arnaut Daniel

<p>I L'aura amarga Fa'ls brulls brancuts Aclarir, Qu'el dolç espessí amb fulls, Els gais Becs Dels ocells ramencs Te balbs i muts, Sols O parells. Perquè m'esforç De fer i dir Plaers A mants per ella Que m'ha capgirat I temo morir, Si'ls afanys no'm solaça.</p>	<p>I L'aur amara fa'ls bruels brancutz clarzir, que'l dous'espeis'ab fuelhs, e'ls letz becx dels auzels ramencx te babs e mutz, pars e non pars, per que m'esfortz per far e dir plazers a manhs per lei qui m'a virat bas d'aut, don tem morir si l'afans no m'asoma.</p>
---	--

II

Tan fou clara
Ma prima llum
d'escollir
la de quí cregué'l cor els ulls,

no don

de caut

prec dos rals;

D'altra s'aparten

rars

mos pregars,

però deport

m'és d'oir

volers;

bells mots sens plany

d'ella, que tan me sobta

qu'al seu servir

soc dels peus fins al capçal

III

Amors, guarda!

Soc benvingut?

Que tem fer

Si'm desaculls,

Tals folls

Mals

Qu'és millor trencar

Que soc amant fidel

Car

i gens fals;

mes el cor ferm fort

'm fa'magar

mant vers,

qu'amb tota la neu

sols un bes el cor calent

pot refrescar,

que no val altre crema.

II

Tan fo clara

ma prima lutz

d'eslir

lei don cre'l cors los huelhs,

non pretz

necx

mans dos aigovencx

d'autra, s'esdutz

rars

mos preiars:

pero deportz

m'es ad auzir

volers;

bos motz segrei

de lieis don tan m'azaut

qu'al sieu servir

sei del pe tro c'al coma.

III

Amors, guara!

sui be vengutz?

Cauzir

tem far, si'm dezacuelhs

tal detz

pecx,

que t'es mielhs que't trencx,

qu'ieu sui fis drutz,

cars

e non vars;

ma'l cors ferm fortz

me fai cobrir

mainhs vers,

qu'ap tot lo nei,

m'agr' ops us bais al caut

cor refrezir,

que no'i val outra goma.

IV

Si m'ampara
 la que per tributs
 m'escull,
 la qu'és de mèrits cimal,
 dels quiets
 precx
 que tinc dins en rengs,
 li hauria ben dit
 clars
 mos pensars;
 que jo fos mort
 mes em fa sofrir
 l'espera,
 que li prec breu,
 qu'em te joiós i gai,
 que gaudir d'altra
 no val la joia una poma.

V

Dolça cara
 de tots els dons volguts,
 sofrir
 he per vos mants orgulls,
 car sou
 meta
 de tots mos nyaps
 D'on he bruits
 Pars
 i burles;
 De vos no'm treuen
 ni'm fan partir
 diners,
 que mai amí
 res amb menys de fums,
 ans us desig
 pus que Deu els de Doma.

IV

Si m'ampara,
 silh que'm trautz,
 d'aizir
 qui es de pretz capduelhs,
 dels quetz
 precx
 qu'ai dedins a rencx
 l'er for rendutz
 clars
 mos pensars:
 quieu fora mortz
 mas fa'm sofrir
 l'espers
 que'lh prec que'm brei,
 qu'aïssom te let e baut,
 que d'als jauzir
 non val jois un poma.

V

Doussa car'a
 totz aips volgutz,
 sofrir
 m'er per vos manhs erguelhs,
 quar etz
 decx
 de totz mos fadencx
 don ai manhs brutz
 pars;
 e guabars
 de vos no'm tortz
 ni'm fai partir
 avers,
 c'anc non amei
 ren tan amens d'ufaut,
 ans vos dezir
 plus que Dieu silh de Doma.

VI

Ara para
cants i tonades
a fornir
el rei qu'ara t'escull;
car llaor
sec
ací, allà es dobla
i mantinguts
dars
i menjars:
Joiós ves allà
mira son anell
si'l dres
que no estiu mai
a un jorn d'Aragó que d'un salt
no hi volgués anar
prô m'han cridat a Roma.

VII

VI

Ara't para,
chans e condutz,
fornir
al rei qui te rucuelhs,
quar Pretz,
secx
sai, lai es doblencx,
e mantegutz
dars
e manjars:
de joi la't portz.
son anel mir
si'l ders,
qu'anc non estei
jorn d'Araguo que'l saut
no'i volgues ir;
mas sai m'an clamat: "roma!"

VII

Fez es l'acrotz:
qu'el cor remir
totz sers
lieis cui dompnei,
ses parsonier Arnaut,
qu'en autr'albir
n'esfort m'entent'a soma

AUTET ET BAS ENTRE·LS PRIMS FUIILLS

(Arnaut Daniel)

I

A dalt i a baix entre les primes fulles
 són noves de flors les rames als rengles,
 i no te mut ni bec ni gola
 cap ocell, ans refila i canta
     cada u
     en son us:
 per la joia qu'he d'ells i del temps
 canto, mes amor m'assalta,
 qu'els mots amb el so acorda.

II

Ho agraeixo a Deu i a mos ulls
 que per llur coneixement em vingué
 joia, que al punt occí i xafa
 la torbació qu'en tenia i l'onta.
     Ara vaig dret,
     malgrat tot,
 d'amor al qual soc fidel i ferm;
 qu'amb la que el cor més m'assalta
 soc lligat amb ferma corda.

I

Autet e bas entre'ls prim fuelhs
 son nou de flors els ram li renc,
 e no'i te mut bec ni guola
 nuls auzels, ans brai e canta
 quadaus
 en son us:
 per joi qu'ai d'els e del temps
 chan, mas Amors mi assauta,
 que'ls motz ab lo so acorda.

II

Dieu o grazisc e a mos huelhs,
 que per lor conoissensa'm venc
 Jois qu'a dreit auci e fola
 l'ira qu'ieu n'auí e l'anta.
 Ar vau sus
 qui que'n mus
 d'Amor, don sui fis e frems,
 qu'ab lieis qu'al cor plus m'azauta
 sui liatz ab ferma corda.

III

Gràcies amor qu'ara m'aculls!
tard me fou, mes en grat m'ho prenc,
car si'm crema dins la mèdula,
el foc no vull que s'apagui;
mes per uns
estic clos
que de joia d'altri fan grans gemecs,
i pústules tingui a la boca
qui amb ells així desacorda.

IV

Enlloc del bon amor el fals escull,
i d'amant es torna badoc,
qui diu que en parlar no se li escola
res qu'al cor no forci
el pas del mèrit;
car àvid
és d'això que molt jo tem,
i qui de parlar mal usa
bo és que es mossegui la llenga.

V

Es ver que jo l'am, i és orgull,
mes en gaudir secretament ho trenc;
car mai des que Sant Pau feu l'epístola
ni cap home dejuna quaranta,
no pot pas
ni Jesús
fer-ne tals, car tots junts
ha els bons dons que més eleven
aquella qu'hom per preas recorda.

III

Mercès, Amors, qu'aras m'acuelhs!
Tart mi fo, mas en grat m'o prenc,
quar, si m'art dins la meola
lo fuecs non vuelh que s'escanta;
mas pels us
estauc clus
qui d'autrui joi fan greus gems,
e pustel'ai'en sa gauta
selh qu'ab lieis se dezacorda.

IV

De bon'amor falsa l'escuelhs,
e drutz es tornatz en fadenc,
qui di que'l parlars no'l cola
nulha re qu'al cor crebanta
de Pretz l'us;
quar enfrus
es d'aquo qu'ieu molt ai crems;
e qui de parlar tressauta
dreitz es qu'en la lengua's morda.

V

Vers es qu'ieu l'am, e es orguells:
mas ab jauzir celat lo trenc;
qu'anc pus sainh Paul fe pistola
ni nuls hom dejus caranta,
no pot plus
neis Jhesus
far de tals, quar a abstemps
los bos aips don es plus auta
selha qu'om per pros recorda.

VI

Mèrits i Valors, el vostre caramull

Es la bella que amb si'm reté,

qui m'ha sol i jo l'he sola,

qu'altra al mon no m'atreu

ans soc brusc

i abstrús

per les altres i el cor he serrat

prò per sa joia balla i salta:

no vull qu'un altra m'ho prengui.

VII

Arnau ama i no diu noms,

qu'Amor li frena la boca

que folla jactança no li espatlli

VI

Pretz e Valors, vostre capduelhs

es la bella c'ab si'm retenc,

qui m'a sol e ieu lieis sola,

qu'autr'el mon no m'atalanta,

ans sui brus

e estrus

a'ls autras e'l cor tenc prems;

mas pel sieu joi trep'e sauta

no vuelh qu'otra m'o comorda.

VII

Arnautz ama e non di nemps,

qu'Amors m'afrena la gauta

que fols guaps non la comorda.

DOUTZ BRAIS E CRITZ**Arnaut Daniel**

<p>I</p> <p>Bruits dolços i crits, trins i cants i refilets sento dels ocells qu'en llur llatí fan precz eixarmats amb la parella, així com naltros fem amb les aimfés en què ens agradem; I doncs, jo qu'en gentilesa em complac, dec fer cançó sobre totes bella obra que no haja mot fals ni rima estrampa.</p>	<p>I</p> <p>Douz braitz e critz e chans e sos e voutas aug dels auzelhsqu'en lur lati fan precz quecx ab sa par, atressi cum nos fam ab las amiguas en cui entendem: e doncas ieu, qu'en la gensor entendi, dei far chanso sobre totz de tal obra que no'i aia mot fals ni rim'estrampa.</p>
<p>II</p> <p>No fiu marrada ni prenguí falsa via quan de primer entrava del castell dins els murs, allà on està midons, de qui tinc gran desig que no el tingué igual el nebot Sain Guillem; Mil cops al dia en balades m'estarrufava per la bella que tot'altra depassa tan al punt val més goig fidel qu'ira ni ràbia.</p>	<p>II</p> <p>No fui marritz ni no prezi destoutas al prim qu'intrei el chastel dins los decx, lai on estai midonz don ai gran fam qu'anc non ac tal lo neps de sanh Guillelm: mil vetz lo jorn en badail e'm n'estendi per la bella que totes autras sobra tan cum val mais gran gaug que no fai rampa.</p>

III

Bé fui regraciat

i mes paraules escoltades,
per ço qu'al escollir-les no fui ganyó,
ans abans prenguí or fi que no aram,
el dia que jo i midons mos besam
em feu escut de son bell mantell indi
que llausenger fals, llengua de culebra,
no'ns veies, fent de mals mots escampa.

IV

Deu ho escollí

per qui foren absoltes
les fallides de Longis el cec,
Així doncs, si us plau, que jo i midons jèiem
en cambra on ambdós ens concedim
els rics enteniments de què tanta joia esper,
qu'el seu bell cos besant i rient descobra
i qu'el remir contra'l llum de la llampa.

III

Ben fui grazitz

e mas paraulas coutas,
per so que ges al chاوزir no fui pecx,
ans volgui mais penre fin aur qu'eram
lo jorn que ieu e midons nos baizem
e'm fetz escut de son bel mantelh endi,
que lauzengier fals, lengua de colobra,
non o visson don tan mals motz escampa.

IV

Dieus lo cauzitz

per cui furon assoutas
las fallidas que fe Longis lo cecx,
voilla q'ensems eu e midons jagam
en la cambra on amdui nos mandem
uns rics covens don tan gran joi atendi
que'l sieu bel cors baisan, rizen descobra
e qu'el remir contra'l lum de la lampa.

V

Cap rama florida

de floretes envolta

que fan tremolar ocellons amb llurs becs

no és més fresca, doncs jo no vull Roam

tenir sens ella ni tot Jerusalem;

sinó que tot fidel, mans juntes, a ella em don,

qu'en el seu amar hagueren delit els reis de Dobra

o aquell que té l'estel i la Lluna-pampa.

VI

Boca què has dit?

que crec que'm podràs prendre

tals promeses que l'Emperador Grec

en fora honrat o el senyor de Roam,

O els reis que tenen Sur i Jerusalem;

doncs ben foll soc que tan reclam que'm

reprengui,

Ni jo d'Amor no he poder que m'ampar,

ni savi és ningú que joia aparta.

V

Ges rams floritz

de floretas envoutas

cui fan tremblar auzelho ab lurs becx

non es plus fresc, per qu'ieu no vuelh Roam

aver ses lieiz ni tot lheruzalem:

pero totz fis mas juntas a li'm rendi,

qu'en lieis amar agr'ondra'l reis de Dobra

o selh cui es l'Estel' e Luna-Pampa.

VI

Boca que ditz?

Eu cug que m'auras toutas

tals promessas que l'empeiraire grecx

en for'onratz e'l senher de Roam

o'l reis que ten Sur e mais Besleem:

donc ben sui fols que tan quier que'm rependi

que gens Amors non a poder que'l cobra,

ni san Genieis, nuill om que joi acampa

1987/90

LANCAN SON PASSAT LI GIURE

Arnaut Daniel

Quan han passat les gebres
i no romanen en puig ni coma,
i en el verder la flor tremola
sobre el cimall on s'obre,
    la flor i el cant i el clar xisclet
amb l'estació dolça i alegre
m'ensenyen qu'amb joia m'aplegui,
    ací al temps de l'entrant d'abril.

Ben greu es per hom joia satisfer
car tant pertot gira i tomba
fals Amors, que no s'aplega
allà on lleialtat despunta;
    Que jo no trob pas dues entre mil
sense de falsa paraula artera
i que per l'esquena no apunyi
    i no torni son afecció vil.

Fins el més savi n'és ubriac
sense veire ni gerra
a qui ell, murri, arrenca
el rull que li pen ja del cabell
    i més s'acosta el bruit de l'oïda
qu'al punt mes dolç s'en allunya;
i foll creu més qu'una monja
    car te un cor simple i gentil

Sens fals amor cuidava viure,
mes bé veig qu'el dau m'aploma
quan més veig que m'ho arrenca;
car ni tots els llegats de Roma
son gent de seny tan subtil;
que te per divisa "Messoigna",
que tan suaument raona,
qu'em podria falsejar un fil.

Qui amor segueix, a tal es lliure
puput prengui per coloma;
si ell ho diu i ver li sembla,
Que faci un pla del Puoi de Doma;
quan més d'ell a prop sigui tant s'arronsi;
així al proverbi s'acorda
si li treu l'ull, el seu doncs ha d'embrocar;
sofreixi i segueixi amb cor humil.

Bé conec sens l'art d'escriure
què és pla i què és coma,
que se del drut que s'hi aplega
el blasme qu'ella en ha, com ell defalleix;
que jo n'he ja perdut ric cortil,
car no vull burles amb vergonya
ni blasme amb honor llunyà,
perquè n'allunyo el senyoriu.

Bertran no crec qu'ença del Nil
mai tan bella joia m'abasti
fins allà on el sol pon,
fins allà on el sol plou.

EN CEST SONET COIND'E LERI

Aranut Daniel

I

En este soneto gracioso y alegre
hago palabras que tallo y duelo,
y serán veras y ciertas
cuando les habré pasado la lima;
ya que Amor al punto pule y dora
mi cantar, que de ella viene,
la que los méritos dispensa

II

Cada día lo mejoro y me esmero
yo, que la más bella sirvo y ensalzo
del mundo, eso os digo sinceramente.
Suyo soy de los pies a la cabeza,
y cuando ventea la brisa fría,
el amor que en el corazón me llueve
me calienta del más rudo invierno.

I

Ab gai so cundet e leri
fas motz e capus e doli,
que seran verai e sert
quan n'aurai passat la lima,
qu'Amor marves plan e daura
mon chantar que de lieis mueu
cui Pretz manten e governa.

II

Tot jorn melhur e esmeri
quar la gensor am e coli
del mon, so'us dic en apert:
sieu so del pe tro qu'al cima
e si tot venta'ill freg'aura,
l'amor qu'ins el cor mi pleu
mi ten caut on plus iverna.

III

Mil misas puedo ofrecer
y haré quemar mil velas
para que Dios me de la certeza
de ella, con la que no valen fintas;
y cuando contemplo sus oscuros cabellos
y su airoso cuerpo, esbelto y nuevo
más la amo que quien me diera Lucerna

IV

Tanto la ama mi corazón y la deseo
que de tanto querer malograrla temo
si jamás por bien amar algo se pierde.
Que su corazón sobrevuela el mío
como halcón, y este a él no llega;
y tanto con usura lo exprime
que el obrador le quita y la taberna

V

No quiero de Roma el Imperio
ni que me hagan Apóstol,
si no revierte en aquella
por quien me arde el corazón y se quiebra;
y si la desazón no me calma
con sus besos antes de año nuevo
me mato y va al infierno.

III

Mil messas n'aug en proferi
e'n art lum de cer'e d'oli
que Dieu m'en don bon acert
de lieis on no'm val escrima;
e quan remir sa crin saura
e'l cors qu'a graile e nueu
mais l'am que qui'm des Luzerna.

IV

Tan l'am de cor e la queri
qu'ab trop voler cug l'am toli,
s'om ren per trop amar pert,
que'l sieu cors sobretrasima
lo mieu tot e non s'aisaura:
tan n'a de ver fag renueu
q'obrador n'ai'e taverna.

V

No vuelh de Roma l'emperi
ni qu'om m'en fassa postoli
qu'en lieis non aia revert
per cui m'art lo cors e'm rima;
e si'l maltrait no'm restaura
ab un baizar anz d'annueu,
mi auçi e si enferna.

VI

Nunca a pesar de la pena que sufrí
de bien amarla me descuido
aunque me mandara al desierto,
pues así conjugo mis palabras en rima.
Peor se afana amante que el que labra,
y aún no mucho amara, a mi lado
el Señor de Monclí a Audierna

VII

Arnaut ama y traduce palabras
del romance de Laura, rimado
a aquella que el corazón le gobierna

VI

Ges pel maltrag que'n soferi
de ben amar no'm destoli;
si tot mi ten en dezert
per lieis fas lo son e'l rima:
piegz tratz, aman, qu'om que laura,
qu'anc non amet plus d'un hueu
sel de Moncli Audierna.

VII

Ieu sui Arnautz qu'amas l'aura
e cas la lebre ab lo bueu
e nadi contra suberna.

"POS DE CHANTAR"

("Since I feel a need to sing")

Guillaume IX, Duke of Aquitaine

(1071-1127)

Language: French, Dialect: Old Provençal

1. *Translation:*
Pos de chantar m'es pres talentz, As the desire to sing takes hold of me,
Farai un vers don sui dolenz: I will make a song about my sorrow;
Mais non serai obedienz, I will no longer be a servant of love
En Peitau ni en Lemozi. In Poitou nor in Limousin. 4
2.
Qu'era m'en irai en eisil: For now I will go into exile:
En gran paor, en grand peril, In great fear, in great peril,
En guerra laissarai mon fil, In war, I will leave my son
E faran li mal siei vezi. And his people will harm him. 8
3.
Lo departirs m'es aitan grieus The departure from the realm
Del senhoratge de Peitieu! Of Poitiers is so difficult for me!
En garda lais Folcon d'Angieus I leave Foucon of Angers in charge
Tota la terra e son cozi. Of all the land and of his cousin. 12
4.
Si Folcos d'Angieus no.l socor, If Foucon of Angers does not help him
E.l reis de cui ieu tenc m'onor, And the king from whom I hold my realm,
Faran li mal tuit li pluzor, Many people will bring him harm,
Felon Gascon et Angevi. Treacherous Gascons and Angevins. 16
5.
Si ben non es savis ni pros, If he is neither wise nor mighty
Cant ieu serai partiz de vos, When I will have left you,
Vias l'auran tornat en jos, They will soon overthrow him
Car lo veiran jov' e mesqui. For they will see him young and weak. 20

6.

Merce quier a mon compaignon	I seek mercy on my companion	
S'anc li fi tort qu'il m'o perdon;	If I have ever wronged him, may he pardon me,	
Et ieu prec en Jesu del tron	And I pray to Jesus on the throne,	
Et en romans et en lati.	In French and in Latin.	24

7.

De proeza e de joi fui,	I have might and joy,	
Mais ara partem ambedui,	But now we all part,	
Et eu irai m'en a scellui	And I go to the One	
On tut peccador troban fi.	With whom all sinners find peace.	28

8.

Mout ai estat cuendes e gais,	I have been most jovial and joyful,	
Mas Nostre Seigner no.l vol mais;	But our Lord wants that no more;	
Ar non puesc plus soffrir lo fais,	Now I can suffer this burden no longer	
Tant soi aprochatz de la fi.	Since the end draws so near.	32

9.

Tot ai guerpit quant amar sueill,	I have left behind all that I once loved	
Cavalaria et orgueill;	Chivalry and pride;	
E pos Dieu platz, tot o acueill,	And since it pleases God, I accept all that	
E prec li que.m reteng' am si.	And pray Him to retain me in His presence.	36

10.

Toz mos amics prec a la mort	I pray all my friends, at my death	
Que vengan tut e m onren fort,	That they all come and give me great honor,	
Qu'eu ai avut joi e deport	For I have known joy and pleasure	
Loing e pres et e mon aizi.	Far and near and in my realm.	40

11.

Aissi guerpisc joi e deport	Thus I renounce joy and pleasure	
E vair e gris e sembeli.	The brown, grey, and sable furs.	

Edited by Alfred Jeanroy
Translated by Craig E. Bertolet